

Oceny książek • Book reviews

„Podstawy wirusologii molekularnej”

Andrzej Piekarowicz

Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2004, stron 612
ISBN 83-01-14223-5

Wydanie książkowe w miękkich okładkach, liczy 557 stron tekstu merytorycznego, 5 stron pytań plus zawarty na 20 stronach słowniczek ważniejszych terminów i 30 stronicowy skorowidz tematyczny. Treść książki uzupełniają liczne ryciny (szkoda, że nie kolorowe) i tabele ułatwiające zrozumienie tekstu.

Na polskim rynku wydawniczym od dawna istniało zapotrzebowanie na napisanie takiego podręcznika. Ostatni podręcznik wirusologii molekularnej autorstwa J. Chrobocze i W. Zagórskiego ukazał się na naszym rynku ponad dwadzieścia lat temu. Od tego czasu wiedza o biologii wirusów uległa znacznemu poszerzeniu.

Na całość opracowania składa się 28 rozdziałów, z których prawie wszystkie zbudowane są z kilku podrozdziałów. Pierwszych dziesięć rozdziałów zawiera informacje o strukturze, sekwencji, białkach i organizacji genomów wirusów RNA i DNA. Kolejne dwa rozdziały poświęcone są zmienności genetycznej i rozmnażaniu się wirusów. Rozdziały od 13 do 24 poświęcone są zagadnieniom ekspresji wirusowego materiału genetycznego oraz procesom replikacji wirusowego genomu. To moim zdaniem najciekawsza część podręcznika, obrazująca ogromne bogactwo mechanizmów wykorzystywanych przez te najmniejsze z komórkowych pasożytów. Następne dwa rozdziały poświęcone są omówieniu mechanizmów patogenności wirusów. Ostatnie rozdziały, które są doskonałym uzupełnieniem całości, poświęcone są problemom nowych chorób wirusowych i szczepionkom przeciwwirusowym.

Większość zagadnień opisana jest bardzo szczegółowo, co powoduje, że czytanie tej książki od deski do deski jest bardzo męczące. Nie jest to jednak zarzut do autora, a jedynie świadectwo jego ogromnej wiedzy i dużej troski o wyczerpujące omówienie przedstawianych zagadnień. Z tego też powodu nie wydaje mi się, aby sensowne było opisywanie wszystkich 28 rozdziałów tego podręcznika. Zainteresowani mogą sami przekonać się, jak bogaty materiał jest w nich zawarty. Czasami odnosi się nawet wrażenie, że pewne informacje są zbędne. Największą zaletą tej książki jest jednak uporządkowanie wiedzy. Po uważnym przestudiowaniu tego podręcznika ma się świadomość bogactwa zmienności świata wirusów. Ale też również pozostaje nieodparte wrażenie inności tego świata od świata organizmów wyższych. I chociaż w większości wirusy wykorzystują aparat genetyczny komórek, w któ-

rych pasożytniczą, to jednak potrafią te mechanizmy zaadaptować do swoich potrzeb.

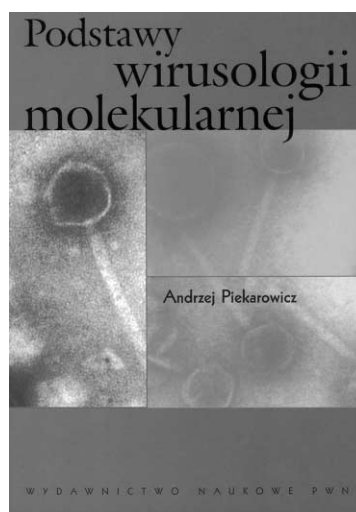
Pewien niedosyt pozostawia marginalne potraktowanie roli wirusów w onkogenezie. Chociaż książka liczy sobie aż 557 stron to problemom związków między wirusami a transformacją nowotworową poświęcony jest jedynie jeden rozdział liczący nieco ponad 10 stron. Trzeba jednak uczciwie przyznać, że ważniejsze mechanizmy wirusowej karcinogenezy zostały w nim przynajmniej zasygnalizowane.

Na zakończenie chciałbym podkreślić wysiłek autora przy zbieraniu rozproszonych po literaturze danych. Ta książka to doskonały podręcznik dla tych, którzy chcą poznać świat wirusów. I chociaż, jak w każdej pracy, można tu znaleźć pewne niedociągnięcia to merytoryczna zawartość tej książki zupełnie je równoważy.

Jak już wcześniej zaznaczyłem, książka ta nie należy do łatwych w czytaniu, jednak z pełną świadomością mogę ją polecić nie tylko studentom medycyny, biologii i nauk pokrewnych, ale również wszystkim tym czytelnikom, którzy chcieliby poznać świat wirusów.

Prof. dr hab. n. med. Janusz A. Siedlecki
Centrum Onkologii – Instytut
im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Książkę do oceny przekazał wydawca

„Wprowadzenie do teorii i praktyki pielęgniarstwa”

Zbigniew Domosławski, Maria Polańska, Halina Wojnowska-Dawiskiba

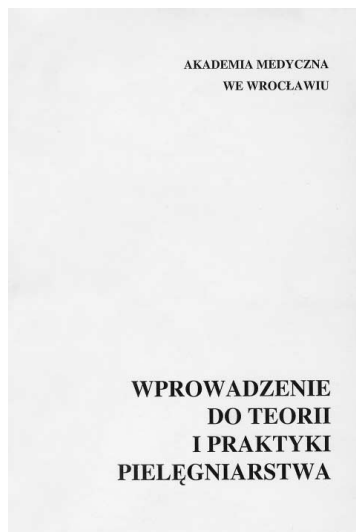
Wrocław: Akademia Medyczna we Wrocławiu; 2005, stron 109

ISBN 83-7055-357-5

Publikacja została sfinansowana przez Unię Europejską w ramach Międzynarodowego Projektu Leonardo da Vinci. Promotorem i redaktorem książki była dr Halina Wojnowska-Dawiskiba. Książka datowana na rok 2003 ukazała się w roku 2004.

Wprowadzenie przedstawia kolejno mianownictwo i definicje dotyczące pielęgniarstwa i pielęgnacji, ich role i funkcje w teorii i praktyce. W drugim rozdziale są omówione współczesne tendencje rozwoju pielęgniarstwa, w trzecim dzieje pielęgniarstwa, w czwartym – znaczenie i aktualność autorytetu w medycynie jako problemu interdyscyplinarnego. Piąty rozdział dotyczy rozwoju pielęgniarstwa jako holistycznej nauki o zdrowiu człowieka, z uwzględnieniem jego natury społecznej, biologicznej, psychicznej i dotkniętej cierpieniem. Humanistyczne aspekty medycyny i pielęgniarstwa są tematem szóstego rozdziału. Siódmy przedstawia wybrane teorie, adaptowane do potrzeb pielęgniarstwa (teorie: systemów, potrzeb, stresu, komunikacji, rozwiązywania problemów i pielęgnowania), teorie: środowiska, samopielęgnacji, procesu życia, modelu adaptacji, interakcji, itd.). Ósmy rozdział opisuje proces pielęgnowania człowieka (modele i ogniwa oraz proces w ujęciu filozofii systemowej), natomiast dziewiąty ukazuje wpływ myśli filozoficzno-naukowej na koncepcje i modele zdrowia. Końcowe trzy krótkie rozdziały omawiają pojęcia związane ze zdrowiem i chorobą, środowisko człowieka oraz związki medycyny i literatury. W tekście spotykamy blisko 30 schematów i rysunków ułatwiających przyswojenie informacji tekstu. Publikację zamyka zestawienie piśmiennictwa czterech rozdziałów oraz grupa czterech barwnych zdjęć z londyńskich instytucji pielęgniarstwa.

Dobrą czytelność zapewniają: śnieżno-biały papier, korzystna dyspozycja i precyzja tekstu, korzystny krój i zróżnicowanie czcionki, oparcie o graficzne schematy. Półsztywna okładka na żółtawym tle brązowymi literami informuje o tytule i wydawcy dzieła, na ostatniej o opiniach recenzentów (prof. prof. Henryk Gaertner i Krystyna Łoboz-Grudzień). W następnym wydaniu warto było-

by zamieścić słowniczek terminów i skrótów oraz spisy nazw i nazwisk, wskazać też lektury uzupełniające oraz zamieścić polskie i angielskie streszczenie.

Bardzo ważne, niekiedy trudne, a ciekawe problemy propedeutyki teorii i praktyki pielęgniarstwa zostały omówione w książce szeroko, wielostronnie i krytycznie, z wykorzystaniem różnych dziedzin wiedzy, nauki i praktyki medycznej. Dzieło zawiera również wiele wiadomości o osiągnięciach humanistyki, a także w znacznym wymiarze – filozofii i historii medycyny i pielęgniarstwa. Z tych względów książkę należy polecić nie tylko adeptom, praktykom, dydaktykom i naukowcom pielęgniarstwa i medycyny, lecz również humanistom, filozofom i historykom medycyny.

Prof. dr hab. med. Henryk Gaertner
Kraków

Książkę do oceny przekazał wydawca

„W setną rocznicę urodzin profesora Józefa Bogusza (1904-1993)”

Przegląd Lekarski wydanie specjalne 2, 2004, stron 15

„Profesor Józef Bogusz – lekarz humanista”

Kraków: Towarzystwo Lekarskie Krakowskie; 2004, stron 24

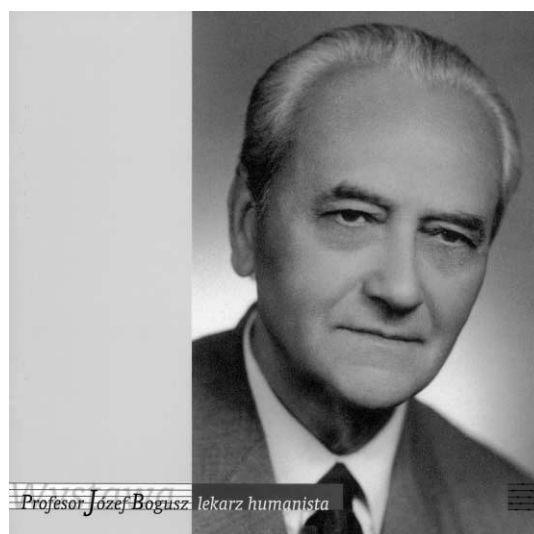
Obie publikacje są poświęcone, w stulecie urodzin, sylwetce i działaniu Józefa Bogusza, wybitnego humanisty, chirurga-profesora i kierownika kliniki uniwersyteckiej, naukowca i dydaktyka, muzyka-pianisty, etyka i filozofa medycyny (przewodniczącego Komisji Etyki Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, autora zasad etyczno-deontologicznych polskiego lekarza) i społecznika – długo-(33)letniego prezesa Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego, który odzyskał jego siedzibę, wydawcy sekwencji zeszytów *Przegląd Lekarski-Oświęcim*, bojownika o przywrócenie samorządu lekarskiego w naszym kraju i w Krakowie.

Pierwsza publikacja opiera się o materiały konferencji Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego z 17 marca 2004 r. w Krakowie. Po otwarciu, wręczeniu pamiątkowych medali im. J. Bogusza i wystąpieniach: prezesa Pol. Tow. Lekarskiego prof. Jerzego Woy-Wojciechowskiego i konsula generalnego RFN w Krakowie dr Maren Klingler oraz listach: prezesa Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego doc. Jerzego Jurkiewicza i córki profesora Elżbiety Bogusz-Kahl, wystąpiła pianistka prof. Maria Szmyd-Dormus. Nastąpiły drukowane tu referaty: Igora Gościńskiego (o Boguszu jako wieloletnim prezesie Tow. Lek. Krakowskiego), Mariana Barczyńskiego (wspomnienie), Jerzego Jamskiego (o setnej rocznicy urodzin), Stanisława Cichonia z wsp. (o leczeniu nadczynnego wola dawniej i obecnie), Marii Orwid i Jacka Bomby (humanizm prof. Bogusza), Jochena Augusta (wspomnienia o współpracy z prof. Boguszem i *Przeglądem Lekarskim-Oświęcim*) i ks. Kazimierza Kubika (homilia o „obrońcy życia”). Wysoce należy również ocenić stronę edytorską: piękną okładkę, liczne reprodukcje wizerunku Profesora, jego zespołu, zdarzeń samej konferencji i wybranych kart *Przeglądu Lekarskiego*.

Druga publikacja stanowi katalog czasowej wystawy (lipiec 2004 r.), zorganizowanej przez Tow. Lek. Krakowskie, Katedrę Historii Medycyny i Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ oraz Krakowską Szkołę Wyższą im. Frycza Modrzewskiego. Książeczkę otwiera przedmowa prezesa Tow. Lek. Krakowskiego prof. Igora Gościńskiego i lista prezesów Towarzystwa w latach 1919-2003. Życie i osiągnięcia wielokierunkowej działalności prof. Bogusza przedstawia prof. Marian Barczyński. Na końcu katalogu widnieją spisy grup eksponatów: rękopisów i listów, druków ulotnych, zwartych i innych, dyplomów, fotografii i obrazów, medali oraz chirurgicznych narzędzi. Katalog

zamyka obszerna informacja o Krakowskiej Szkole Wyższej im. Frycza Modrzewskiego, sponsora wystawy i katalogu. Scenariusz wystawy sporządził jej komisarz dr Ryszard W. Gryglewski, a projekt katalogu – Kuba Sowiński.

Pięknie wydana książeczka (okładka i wewnątrz) zawiera ciekawe reprodukcje głównie prof. Bogusza, jego zespołu, pamiątkowego medalu i dyplomu.

Oba wydawnictwa ze względu na cenną treść i dokumentację należy polecić wszystkim zainteresowanym historią krakowskiej chirurgii, krakowskich towarzystw i wydawnictw lekarskich oraz szczytną postacią i działalnością urodzonego przed stu laty lekarza – humanisty prof.

Józefa Bogusza. Obie książeczki powinni przeczytać zwłaszcza lekarze i studenci medycyny.

Prof. dr hab. med. Henryk Gaertner
Kraków

Książkę do oceny przekazał wydawca